

AGRIBANK PHÁT TRIỂN HOẠT ĐỘNG TÀI CHÍNH VI MÔ THÔNG QUA TỔ VAY VỐN, THÚC ĐẨY BÌNH ĐẲNG GIỚI

● ĐỖ THỊ DIÊN

TÓM TẮT:

Tài chính vi mô là hoạt động ngày càng lớn mạnh ở nhiều quốc gia trên thế giới, đặc biệt là các nước đang phát triển, trong đó có Việt Nam. Trải qua hơn 30 năm đổi mới, nước ta đã đạt được nhiều thành tựu ấn tượng về phát triển kinh tế - xã hội, xóa đói giảm nghèo và bình đẳng giới,... Để đạt được những thành tựu quan trọng này, các tổ chức tài chính vi mô, trong đó có Agribank - ngân hàng thương mại với sứ mệnh "tam nông" - đã và đang tích cực cung cấp các dịch vụ tài chính vi mô thông qua hỗ trợ người nghèo, người có thu nhập thấp, người dân khu vực nông thôn, miền núi, hải đảo được tiếp cận nguồn vốn, dịch vụ tài chính, ngân hàng một cách thuận tiện và phù hợp. Bài viết này phân tích về tình hình phát triển hoạt động tài chính vi mô thông qua tổ chức vay vốn, thúc đẩy bình đẳng giới của Ngân hàng Nông nghiệp và Phát triển nông thôn (Agribank).

Từ khóa: Tài chính vi mô, tổ vay vốn, bình đẳng giới, Ngân hàng Nông nghiệp và Phát triển nông thôn (Agribank).

1. Agribank triển khai hoạt động tài chính vi mô

Xóa đói giảm nghèo, bảo vệ môi trường, tăng trưởng về kinh tế bền vững gắn với công bằng xã hội, thúc đẩy bình đẳng giới là một trong những mục tiêu hàng đầu trong công cuộc đổi mới đất nước Việt Nam. Với các mục tiêu này, hoạt động tài chính vi mô của Việt Nam đã và đang thể hiện vai trò quan trọng trong việc tăng cường hỗ trợ tài chính thông qua việc từng bước đáp ứng nhu cầu về nguồn vốn vay và các dịch vụ tài chính để phát triển kinh tế. Đặc biệt là ở khu vực nông thôn và các hộ gia đình thu nhập thấp. Hoạt động tài chính vi mô hướng tới các hộ gia đình có thu nhập thấp các khoản vay nhỏ, nhằm mục đích giúp họ đảm bảo cuộc sống tối thiểu, tham gia

vào các hoạt động sản xuất, hoặc khởi tạo các hoạt động kinh doanh nhỏ.

Hiện nay, cùng với Ngân hàng Chính sách xã hội (được thành lập trên cơ sở đề xuất của Agribank năm 1995 về thành lập ngân hàng phục vụ người nghèo và được tách ra từ Agribank), Quỹ Hỗ trợ nông dân (trực thuộc Trung ương Hội Nông dân Việt Nam), Agribank là một trong những kênh chính thức cung cấp sản phẩm dịch vụ tài chính vi mô. Với mạng lưới rộng khắp trên cả nước gồm 2.233 chi nhánh, phòng giao dịch gồm: 158 chi nhánh loại 1, loại 2; 784 chi nhánh loại 3 và 1290 phòng giao dịch; 7 công ty trực thuộc; 03 Văn phòng đại diện và 01 Chi nhánh nước ngoài; Điểm giao dịch lưu động,... có mặt khắp mọi vùng miền, vùng sâu vùng xa, huyện đảo... và tiên phong, chủ

lực trong triển khai các chương trình tín dụng chính sách (Agribank hiện đang triển khai 07 chương trình tín dụng chính sách và 02 chương trình mục tiêu quốc gia về xây dựng nông thôn mới, về giảm nghèo bền vững), cũng như huy động vốn linh hoạt, ưu tiên chuyển tài vốn từ địa bàn thành thị về nông thôn, Agribank đã mở rộng hoạt động tài chính vi mô trên toàn quốc với hơn 3 triệu khách hàng cá nhân vay vốn và hơn 5 triệu khách hàng gửi tiết kiệm.

Đến ngày 31/12/2017, tổng nguồn vốn của Agribank đạt 1.074.798 tỷ đồng, trong đó tiền gửi huy động tiết kiệm từ dân cư là 853.054 tỷ đồng. Tổng dư nợ đầu tư nền kinh tế đạt 876.497 tỷ đồng, trong đó, dư nợ cho vay nông nghiệp nông thôn là 645.367 tỷ đồng, chiếm tỷ trọng 73,6% tổng dư nợ nền kinh tế, tập trung vào đối tượng khách hàng là cá nhân, hộ gia đình với tổng dư nợ cho vay là 605.612 tỷ đồng, chiếm tỷ trọng 69,1% tổng dư nợ nền kinh tế, với 3.685.681 khách hàng, chiếm tỷ trọng 99,4% tổng số khách hàng trên toàn hệ thống Agribank.

Với nguồn vốn đầu tư cho "Tam nông" chiếm 51% thị phần toàn ngành Ngân hàng đầu tư cho lĩnh vực này, Agribank khẳng định vai trò chủ lực trên thị trường tài chính nông thôn. Thông qua tiên phong triển khai hiệu quả các chương trình tín dụng (Cho vay theo Nghị định số 55/2015/NĐ-CP ngày 09/6/2015 của Chính phủ về chính sách tín dụng phát triển nông nghiệp, nông thôn; Cho vay hộ gia đình, cá nhân thông qua Tổ vay vốn/liên kết; Cho vay theo chính sách hỗ trợ nhằm giảm tổn thất trong nông nghiệp theo Quyết định số 63, 65, 68/2013/QĐ-TTg ngày 14/11/2013 của Thủ tướng Chính phủ; Cho vay ưu đãi lãi suất đối với các huyện nghèo theo NQ 30a/2008/NQ-CP của Chính phủ và Thông tư số 06/2009/TT-NHNN; Cho vay xây dựng nông thôn mới; Cho vay gia súc, gia cầm; Cho vay tái canh cà phê; Cho vay theo Nghị định số 67 về mô hình tín dụng chính sách phát triển thủy sản; Tín dụng ưu đãi phục vụ "Nông nghiệp sạch"), Agribank đã không ngừng nâng cao khả năng tiếp cận vốn cho khách hàng, nhiều người dân trên cả nước đã được tiếp cận nguồn vốn với lãi suất ưu đãi để phát triển sản xuất, cơ sở nâng cao chất lượng cuộc sống, xóa đói giảm nghèo, góp phần thúc đẩy chuyển dịch cơ cấu kinh tế. Trong đó, Chương trình hỗ trợ giảm nghèo nhanh và bền vững

theo Nghị quyết số 30a/2008/NQ-CP của Chính phủ. Tính đến ngày 31/12/2017, Agribank đã thực hiện cho vay ưu đãi lãi suất đối với 62 huyện nghèo thuộc 18 tỉnh, dư nợ 2.699 tỷ đồng với 49.919 khách hàng. Dư nợ và số lượng khách hàng theo chương trình này đều tăng qua các năm. Dư nợ tăng gấp 8 lần, số lượng khách hàng tăng gấp 3 lần so với thời điểm bắt đầu triển khai vào năm 2009.

Sau hơn 30 năm hình thành và phát triển, Agribank luôn sát cánh đồng hành cùng người nông dân trong công cuộc dựng xây đất nước, hướng tới mục tiêu tăng trưởng bền vững, xóa đói giảm nghèo, cải thiện đời sống của người dân, trở thành một trong ba tổ chức cung cấp dịch vụ tài chính vi mô lớn và hiệu quả nhất (sau Ngân hàng chính sách xã hội và các Quỹ tín dụng nhân dân) tại Việt Nam. Minh chứng cho điều này, năm 2016, Agribank được The Asian Banker tôn vinh ở hạng mục "Dịch vụ tài chính vi mô tốt nhất Việt Nam" tại Hội nghị thượng đỉnh Ngân hàng châu Á.

2. ĐẦY MẠNH TRIỂN KHAI MÔ HÌNH TỔ VAY VỐN

Song song với hình thức cho khách hàng vay trực tiếp, mô hình tổ vay vốn của Agribank luôn được đánh giá cao về hiệu quả nhờ chuyển tài đồng vốn đến tay bà con nông dân một cách thuận lợi và nhanh chóng nhất, sử dụng vốn vay và thanh toán nợ, lãi đúng thời hạn, ít xảy ra tình trạng chiếm dụng vốn, nợ đọng vốn vay, đồng thời tránh được những tiêu cực hoặc tình trạng "cò" tín dụng ở nông thôn. Tổ vay vốn còn là nơi để bà con nông dân gửi gắm niềm tin, chia sẻ kinh nghiệm sản xuất kinh doanh. Với sự có mặt khắp địa bàn rộng lớn, tổ vay vốn được ví như "cánh tay nối dài" của Agribank tới người dân. Mô hình này được triển khai hiệu quả còn cho thấy sự gắn kết chặt chẽ giữa Agribank với các cấp ủy, chính quyền địa phương trong phối hợp triển khai chủ trương, chính sách của Đảng, Chính phủ.

Để thực hiện tốt hiệu quả mô hình Tổ vay vốn, Agribank đã triển khai ký Thỏa thuận liên ngành với Trung ương Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam, Trung ương Hội Nông dân Việt Nam, đồng thời ban hành các văn bản có liên quan về hướng dẫn cho vay thông qua tổ vay vốn và được các chi nhánh trong toàn hệ thống quán triệt, triển khai cụ thể tại các địa phương trên cả nước.

Với hàng loạt văn bản chỉ đạo xuyên suốt trong hơn 18 năm xây dựng và phát triển hệ thống Tổ

vay vốn đã cho thấy sự quan tâm của Agribank đối với việc xây dựng mô hình này, với mục tiêu cung cấp các dịch vụ tài chính ngân hàng tới người dân ở khắp vùng miền, tạo điều kiện phát triển sản xuất, nâng cao đời sống. Chẳng hạn:

- Ngày 30/3/1999, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 67/1999/QĐ-TTg "Về một số chính sách tín dụng ngân hàng phục vụ phát triển nông nghiệp nông thôn. Để đẩy mạnh thực hiện Quyết định số 67/1999/QĐ-TTg, Agribank đã triển khai ký kết Nghị quyết liên tịch số 2308/NQLT/1999 với Trung ương Hội Nông dân Việt Nam và Nghị quyết Liên tịch số 02/NQLT-2000 với Trung ương Hội liên hiệp Phụ nữ Việt Nam "Về việc thực hiện chính sách tín dụng ngân hàng phục vụ phát triển nông nghiệp, nông thôn" theo Quyết định số 67/1999/QĐ/TTg của Thủ tướng Chính phủ, triển khai thực hiện mô hình cho vay qua tổ vay vốn, nâng cao hiệu quả đồng vốn đến với người nông dân.

- Ngày 12/10/2010, Agribank đã ban hành văn bản số 5322/NHNo-TDHo về hướng dẫn cho vay qua tổ vay vốn, nhiều chi nhánh đã triển khai mô hình này một cách hiệu quả, tiếp tục triển khai ký thỏa thuận liên ngành với Hội Nông dân Việt Nam và Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam theo Nghị định số 41/2010/NĐ-CP ngày 12/4/2010 của Chính phủ về chính sách tín dụng phục vụ phát triển nông nghiệp, nông thôn.

- Ngày 09/1/2015, Agribank đã ban hành Quyết định số 14/QĐ-NHNo-HSX Cho vay qua tổ liên kết thay thế Quyết định văn bản hướng dẫn số 5322/NHNo ngày 12/10/2010 về cho vay qua tổ vay vốn đã mở ra và tháo gỡ những hạn chế về cho vay qua tổ theo quy định cũ.

- Ngày 01/11/2016, Hội đồng thành viên Agribank đã phê duyệt Đề án 1772/HĐTV-HSX về nâng cao hiệu quả cho vay đối hộ gia đình và cá nhân thông qua tổ vay vốn - tổ cho vay lưu động. Theo đó, ngày 30/12/2016, Tổng giám đốc Agribank đã ban hành Quyết định số 5199/QĐ-NHNo-HSX về việc ban hành quy định cho vay đối với Hộ gia đình, cá nhân thông qua Tổ vay vốn/tổ liên kết, tổ cho vay lưu động. Đồng thời, với việc triển khai Đề án số 1772/HĐTV-HSX và Quyết định số 5199/QĐ-NHNo-HSX, Agribank đã triển khai tiếp tục ký kết thỏa thuận liên ngành với Hội Phụ nữ và Hội Nông dân Trung ương về việc triển khai thực hiện Nghị

định số 55/2015/NĐ-CP của Chính phủ về chính sách phát triển nông nghiệp nông thôn.

Qua thống kê số liệu tổng hợp từ các báo cáo cho vay tổ vay vốn từ năm 2010 đến năm 2017 của Agribank cho thấy, dư nợ đều tăng dần qua các năm. Năm 2013, đánh dấu sự tăng trưởng vượt trội, từ 17.333 tỷ đồng năm 2012 lên 33.777 tỷ đồng năm 2013, đánh dấu sự tham gia tích cực của các tổ chức hội khác, ngoài hội phụ nữ và hội nông dân, các chi nhánh đẩy mạnh việc cho vay qua các hội khác như các tổ do UBND xã quản lý, tổ do công đoàn quản lý và các tổ chức đoàn thể khác. Từ năm 2013 đến nay, dư nợ qua tổ vay vốn tăng trưởng mạnh qua các năm, thấp nhất là năm 2014, tăng trưởng 17,7% so với năm 2013; năm 2015, mức tăng trưởng là 29,1%, các năm tiếp theo tăng trưởng trên 30%. Đến ngày 31/12/2017, Agribank đã triển khai cho vay qua 52.380 tổ vay vốn với 1.261.847 thành viên trên địa bàn 75 chi nhánh.

Dư nợ bình quân trên 1 thành viên và dư nợ bình quân trên 1 tổ vay vốn tăng đều qua các năm, đặc biệt trong giai đoạn 2014 - 2017, dư nợ bình quân trên 1 thành viên từ 42 triệu đồng lên hơn 50 triệu đồng năm 2015 và đạt 72 triệu đồng năm 2017, dư nợ bình quân trên 1 tổ vay vốn từ 998 triệu đồng năm 2014 lên 1.171 triệu đồng năm 2015 và đạt 1.734 triệu đồng năm 2017, tăng trưởng 21% so với năm 2016.

Tổ vay vốn được tổ chức qua các tổ chức hội, các tổ trưởng là thành viên có uy tín trong các tổ hội, thường nắm rõ về gia cảnh của các hội viên, nên có thể giúp ngân hàng lựa chọn được những khách hàng tốt và có thể chăm sóc được tốt hơn với những khách hàng ở vùng sâu vùng xa, tạo điều kiện cho khách hàng có thể vay vốn một cách thuận tiện hơn. Khách hàng được hướng dẫn tư vấn về thủ tục, hồ sơ vay vốn, tạo thuận lợi hơn khi tiếp cận vốn vay. Bên cạnh đó, việc tham gia các tổ vay vốn cũng tạo điều kiện cho các thành viên tổ có thể học hỏi về phương thức đầu tư sản xuất, nâng cao hiệu quả sản xuất - kinh doanh.

3. Phát huy vai trò của phụ nữ trong gia đình, xã hội và thúc đẩy bình đẳng giới

Một trong những yếu tố quan trọng làm nên hiệu quả của mô hình tổ vay vốn là sự tích cực tham gia của các tổ chức Đoàn thể như Hội nông dân, Hội phụ nữ. Cùng với các tổ chức hội, mô hình tổ vay vốn đã giúp các hội viên có thể tiếp

cần được nguồn vốn ngân hàng, tổ chức sản xuất - kinh doanh hiệu quả, ổn định đời sống, đồng thời, thông qua mô hình tổ vay vốn kết hợp với Hội phụ nữ phát huy vai trò của người phụ nữ trong gia đình xã hội, thúc đẩy bình đẳng giới.

Kết quả cho vay tổ vay vốn theo Thỏa thuận liên ngành giữa Agribank và Hội phụ nữ như sau: Từ năm 2012 tới nay, tổ vay vốn qua Hội phụ nữ không ngừng được mở rộng, dư nợ tăng trưởng hàng năm cao, đã thể hiện được sự quan tâm và nhận thức của các chị em đã từng bước cải thiện, không còn gói gọn trong vai trò người vợ người mẹ trong gia đình, các chị em đã mạnh dạn tiếp cận vốn vay ngân hàng để tổ chức sản xuất, tạo thêm nguồn thu cho gia đình, qua đó, khẳng định sự độc lập của bản thân, và vai trò của mình trong gia đình, xã hội. Nhiều chị em có hoàn cảnh nghèo khó được hỗ trợ, giúp đỡ cả về vật chất lẫn tinh thần, tạo điều kiện để họ vươn lên trong cuộc sống, góp phần khơi dậy ý thức tự lực tự cường, tình yêu thương và sự đùm bọc sẻ chia lẫn nhau. Bên cạnh đó, công tác phối hợp giữa Hội phụ nữ các cấp cơ sở và ngân hàng nơi cho vay đã giúp chất lượng tín dụng qua tổ nhóm, đặc biệt, qua Hội phụ nữ, được nâng cao, tỷ lệ nợ xấu duy trì ở mức thấp (dưới 1%).

Năm 2017, dư nợ cho vay qua Hội phụ nữ đạt 17.319 tỷ đồng, chiếm 18,6% dư nợ cho vay qua tổ vay vốn 268.615 thành viên thuộc 11.439 tổ. Dư nợ bình quân trên 1 thành viên là 64 triệu đồng.

Mô hình cho vay qua tổ vay vốn với sự phối hợp của Hội Phụ nữ đã tạo nên những hiệu quả về chính trị, kinh tế - xã hội đó là:

- Về mặt chính trị: Thông qua hoạt động của tổ vay vốn, các chị em được tuyên truyền về các cơ chế chính sách của Đảng, Nhà nước. Quán triệt các chỉ đạo của các cấp chính quyền, giữ vững lập trường tư tưởng, tập trung tăng gia sản xuất.

- Về mặt kinh tế: Các tổ vay vốn theo Thỏa thuận liên ngành giữa Agribank và Hội phụ nữ thường do các Hội viên của Hội phụ nữ có uy tín được bầu làm tổ trưởng, thành viên trong tổ chủ yếu là phụ nữ, hoạt động của tổ được sự quan tâm của Hội phụ nữ các cấp cơ sở và trung ương, qua hoạt động tổ chức của tổ, các thành viên được tư vấn hướng dẫn về hoạt động sản xuất - kinh doanh hiệu quả, truyền tải kinh nghiệm và khoa học công nghệ, khích lệ phụ nữ tham gia sản xuất, khẳng

định vai trò của mình. Bên cạnh đó, tổ vay vốn còn giúp các hội viên có thể tiếp cận vốn vay ngân hàng một cách dễ dàng hơn, hiểu hơn về các hồ sơ thủ tục vay vốn, nắm bắt những sản phẩm dịch vụ phù hợp với nhu cầu của mình.

- Về mặt xã hội: Các buổi họp tổ cũng là cơ hội các chị em trong tổ giao lưu gặp gỡ chia sẻ tâm sự trong cuộc sống thường ngày, cùng khích lệ, động viên nhau vượt qua khó khăn, vươn lên trong cuộc sống, yên tâm sản xuất - kinh doanh, tạo thêm nguồn thu cho gia đình, nâng cao chất lượng đời sống.

Mô hình tổ vay vốn kết hợp với Hội phụ nữ các cấp cơ sở trở thành một kênh cung cấp sản phẩm dịch vụ ngân hàng hữu ích, giúp phụ nữ cơ sở có thể tiếp cận đầy đủ thông tin về sản phẩm dịch vụ ngân hàng, được tư vấn hỗ trợ về quy trình thủ tục vay vốn, qua đó, hỗ trợ phụ nữ phát triển kinh tế. Với việc chủ động, tích cực triển khai thực hiện xóa đói giảm nghèo bền vững, phát triển kinh tế gắn với phong trào giúp nhau xóa đói, giảm nghèo, Agribank đã cùng Hội phụ nữ các cấp tuyên truyền, vận động tích cực các tổ viên, hội viên tham gia vào các chương trình phát triển kinh tế trọng tâm tại địa phương, chuyển đổi cơ cấu cây trồng, vật nuôi hiệu quả.

Với các dịch vụ tài chính đa dạng như: cho vay, tiết kiệm, bảo hiểm... và mạng lưới hoạt động rộng khắp, các tổ vay vốn đến từng xã, Agribank đã giúp những người dân nói chung và các chị em phụ nữ nói riêng, đặc biệt trên địa bàn nông nghiệp nông thôn, ổn định sản xuất kinh doanh, từ đó tăng thu nhập và ổn định cuộc sống. Nhờ tiết kiệm và tài sản được tích lũy, người dân có thu nhập thấp có những kế hoạch dài lâu và định hướng cho tương lai, hướng tới mục tiêu xóa đói giảm nghèo một cách bền vững.

Agribank đã từng bước khẳng định vai trò không thể thiếu trong lĩnh vực cung cấp các loại hình dịch vụ và sản phẩm tài chính hướng về các đối tượng khách hàng có thu nhập thấp với những khoản vay nhỏ, phát huy vai trò chính trị của NHTM 100% vốn Nhà nước trong công cuộc đổi mới, khẳng định vai trò chủ lực trong lĩnh vực phát triển nông nghiệp, nông thôn, góp phần hiện thực hóa tầm nhìn chính sách đã được Ngân hàng Nhà nước Việt Nam xác định tài chính vì mô là một mũi nhọn trong mục tiêu xóa đói giảm nghèo ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Báo cáo thường niên của Agribank các năm 2013, 2014, 2015, 2016, 2017.
2. Bảo hiềm xã hội. (2018). "Agribank phát triển tài chính vi mô vì mục tiêu xóa đói giảm nghèo".
3. Thời báo Tài chính (2018). "Agribank nỗ lực xóa đói giảm nghèo, thúc đẩy bình đẳng giới".

Ngày nhận bài: 5/3/2019

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 15/3/2019

Ngày chấp nhận đăng bài: 25/3/2019

Thông tin tác giả:

ThS. ĐỖ THỊ DIÊN

Trường Đại học Thương mại

AGRIBANK PROMOTES MICROFINANCE ACTIVITIES THROUGH ORGANIZING LOAN GROUPS AND ESTABLISHING GENDER EQUALITY

● Master. DO THI DIEN
Thuongmai University

AVSTRACT:

Microfinance is a growing trend in many countries around the world, especially developing countries including Vietnam. Over the past 30 years of renovation, Vietnam has achieved many impressive achievements in socio-economic development, poverty reduction and gender equality. To achieve these important achievements, the microfinance institutions including Vietnam Bank for Agriculture and Rural Development (Agribank), a commercial bank with the mission of "Agriculture, Farmer and Rural" policy, have been actively providing microfinance services through supporting the poor and low-income people, people living in rural, mountainous and island areas to access capital sources in a convenient and appropriate manner. This article analyzes the development situation of microfinance activities through organizing loans and promoting gender equality of Agribank.

Keywords: Microfinance, loan group, gender equality, Vietnam Bank for Agriculture and Rural Development (Agribank).